

Uit de klas 6 : Focus op lezen II

'Uit de klas' was de afgelopen jaren een vaste rubriek in LOWANieuws.

Hij is geschreven op basis van observaties in de praktijk.

Auteurs: Fouke Jansen en Marijke Huizinga

Opdracht: hardop lezen in de klas

Een ISK-klas is bezig met een leestekst uit Nieuwsbegrip. De tekst gaat over de aardbeving en tsunami in Japan. Het is materiaal op niveau B.

De vorige keer is een eerste stuk van de tekst gelezen. Nu is de rest van de tekst aan de beurt. Een leerling moet steeds een aantal zinnen hardop lezen. De leerlingen lezen mee. De docent geeft commentaar op de uitspraak en de intonatie. Steeds als een leerling een paar zinnen heeft gelezen, schrijft de docent moeilijke woorden uit de tekst op het bord en legt ze uit door middel van omschrijvingen. Er blijft geen tijd meer over voor vragen van leerlingen. Het valt op dat veel leerlingen niet geconcentreerd meelesen. Ze proberen de aandacht van hun buurman te trekken en hebben moeite bij de les te blijven. Aan het eind van de les is het lezen van de tekst nog niet klaar.

Theorie

Zoals al eerder werd gezegd, is lezen is een belangrijke vaardigheid op de ISK. Als de leerlingen uitstromen naar het reguliere onderwijs, moeten ze hun studieboeken vlot kunnen lezen. Het is daarom dat deze vaardigheid hoog op de agenda staat.

Het bovenstaande lesfragment komt uit een les leesvaardigheid. De docent laat leerlingen de tekst hardop voorlezen.

Er wordt heel veel hardop gelezen in de klas. Waar komt die gewoonte vandaan? Die komt voort uit het leren van technisch lezen. Dat gebeurt meestal hardop. Dus als het er om gaat om letters en woorden te herkennen. Maar deze manier van werken wordt ook toegepast als het gaat om begrijpend lezen van teksten en dan is het niet de juiste aanpak. Waarom niet?

Wanneer een tekst voorgelezen wordt, lezen de andere leerlingen mee met de stem van de leerling die voorleest. Als er een taalvaardige en geoefende lezer een tekst hardop voorleest, kan dat anderen helpen bij het begrip van de tekst. De intonatie en pauzes maken de structuur van de zin bijvoorbeeld duidelijker en geven aan welke informatie bij elkaar hoort. Bij voorbeeld in de zin : *Er moet – PAUZE - bij de bouw van huizen – PAUZE- rekening worden gehouden – PAUZE- met aardbevingen.* helpt het moment van de pauzes de toehoorder om de hele zin te begrijpen.

De meeste leerlingen kunnen niet op deze manier voorlezen. De leerling die hardop voorleest, probeert vooral de woorden goed uit te spreken. Hij is niet of nauwelijks bezig met de betekenis van wat hij leest. Het is dus geen goede oefening om te leren lezen. Maar ook voor het oefenen van de uitspraak is dit geen geschikte oefening. Uitspraak oefenen kan veel beter op gehoor dan aan de hand van een geschreven tekst. Dat komt omdat bij het hardop lezen de manier waarop het woord wordt geschreven, de spelling, de uitspraak vaak in de weg zit. Zo wordt het woord <fantastisch> door beginnende leerders bij het lezen vaak uitgesproken als [fantastiesj].

Omdat de uitspraak vaak niet juist is en ook omdat de pauzes regelmatig niet goed gelegd worden, is een tekst die hardop wordt voorgelezen door een leerling voor de andere leerlingen meestal geen plezier om naar te luisteren.

Hardop lezen gaat bovendien veel langzamer dan stillezen en ook daardoor vermindert het begrip: aan het eind van een zin is het begin van de zin vaak al weer vergeten. Bovendien kan er maar een klein stukje van de tekst aan bod komen in de les en de leerlingen hebben daardoor geen overzicht van het geheel. In het voorbeeld hierboven wordt het voorlezen ook nog onderbroken voor woorduitleg.

Bij stillezen heeft de lezer altijd de mogelijkheid bij een woord of zinsdeel stil te staan of nog even terug te kijken als iets niet helemaal duidelijk is. Bij hardop lezen kan dit niet, er wordt altijd doorgelezen. Ook dit is niet bevorderlijk voor begrip van de tekst als geheel.

Tot slot: een ander bezwaar van hardop lezen is dat er maar één persoon actief is. De rest van de leerlingen heeft de neiging zich minder te concentreren.

De conclusie is dat hardop lezen een didactische werkvorm is die beter niet gebruikt kan worden wanneer het erom gaat begrijpend te leren lezen.

Hoe moet het wel?

Lezen moet getraind worden. Dat kan pas als ze flink wat woorden kennen. Tot A1 is de lezer vooral bezig met taal. Wanneer de leerlingen beginnen met het echte lezen, moeten ze heel veel oefenen met het lezen van teksten (kilometers maken). In de vorige aflevering van Uit de klas stond beschreven op hoe je leerlingen kunt helpen goede lezers te worden.

Lessuggesties

- 1 Verban het hardop lezen uit de les behalve bij het allereerste begin van het technisch lezen. Een valkuil daarbij is dat leerlingen in hun eigen taal op school soms uitsluitend hardop hebben gelezen bij het taalonderwijs. Leg uit waarom hardop lezen niet nuttig is.
- 2 Zorg voor tempo bij het lezen. Geeft een tijdslimiet.

Reflectievragen

- 1 Hoeveel tijd besteed je voor een groep per week aan lezen (eventueel met je co-docent)?
- 2 Laat jij leerlingen wel eens hardop lezen? Wat zie en hoor je dan?
- 3 Vergelijk de vragen bij een leestekst uit lesmateriaal NT2 eens met een methode Nederlands voor het voortgezet onderwijs. Welke verschillen zie je? Waar hebben die mee te maken?

© Copyright Fouke Jansen en Marijke Huizinga

Contactgegevens VO

Hariëtte Boerboom

✉ h.boerboom@lowan.nl

☎ +31 (0)6 25 02 24 00